

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách v základných školách v školskom roku 2015/2016 v SR

Následné inšpekcie sa vykonali v **156** základných školách (ďalej ZŠ), z nich bolo **145** štátnych, **10** cirkevných a **1** škola bola súkromná. Vyučovací jazyk slovenský malo **125** subjektov, maďarský **25** a vyučovací jazyk slovenský a maďarský **6** škôl. Cieľom následnej inšpekcie bola kontrola splnenia opatrení uplatnených k nedostatkom identifikovaným pri predchádzajúcich inšpekciách (v 110 školách po komplexnej inšpekcii, v 17 po tematickej inšpekcii a v 29 subjektoch po následnej inšpekcii). Podľa závažnosti zistení uplatnila školská inšpekcia **672** odporúčaní, uložila **121** opatrení a zo strany riaditeľov kontrolovaných subjektov prijali k zisteným nedostatkom **566** opatrení (tabuľka č. 1). Uplatnené opatrenia viedli najmä ku skvalitneniu edukačného procesu, ku skvalitneniu pedagogického riadenia škôl, školských vzdelávacích programov a podmienok výchovy a vzdelávania.

Tabuľka č. 1 Uplatnené opatrenia

Spolu	1 359					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
Počet	672		566		121	
z toho	akceptované		splnené		splnené	
	530	80,3 %	509	94,09 %	96	84,21%
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	8	1,19 %	14	2,47 %	2	1,65%
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
4	0,6 %	11	1,94 %	5	4,13 %	

Z celkového počtu odporúčaní bolo **8** neaktuálnych¹ a **4** nebolo možné posúdiť², z počtu uložených a prijatých opatrení bolo **16** neaktuálnych a plnenie ďalších **16**-ich opatrení sa nedalo posúdiť.

Uplatnené **odporúčania** smerovali k odstráneniu najčastejšie sa vyskytujúcich nedostatkov **vo výchovno-vzdelávacom procese**:

- nediferencovanie úloh a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti a zručnosti žiakov,
- nevyužívanie foriem kooperatívneho vyučovania,
- nepodporovanie rozvíjania digitálnej gramotnosti,
- nerozvíjanie sebahodnotiacich zručností,

v **školskom vzdelávacom programe**:

- neúplnosť vypracovania niektorých častí ŠkVP,
- nevyužitie disponibilných hodín v súlade s deklarovanými cieľmi školy na modifikáciu ŠkVP,
- nedostatočné zapracovanie Národného štandardu finančnej gramotnosti (ďalej NŠFG) do učebných osnov príslušných vyučovacích predmetov,

¹ Neaktuálnosť – posudzuje sa v súvislosti so zmenou všeobecne záväzných a právnych predpisov.

² Nedá sa posúdiť – posudzuje sa v súvislosti s aktuálnymi zmenami vzniknutými v kontrolovanom subjekte (nezriadenie nultého ročníka alebo špeciálnej triedy, neposkytovanie vzdelávania pre začlenených žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, nerealizovanie komisionálnych skúšok v aktuálnom školskom roku ...).

- nevyužívanie zistení vnútornej školskej kontroly na skvalitnenie edukačného procesu,
- v riadení školy:**
- nesystematické vykonávanie hospitačnej činnosti, nedôsledné ukladanie opatrení k zisteným nedostatkom a absencia ich následnej kontroly,
 - nezapojenie metodických orgánov školy do interného vzdelávania pedagogických zamestnancov,
 - nedôslednosť vo vedení a v aktualizácii pedagogickej dokumentácie, vrátane dokumentácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a interných dokumentov a predpisov školy,

v zabezpečení podmienok výchovy a vzdelávania:

- nezabezpečenie kvalitnej informovanosti žiakov a rodičov o problematike ochrany a predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov,
- nevyhodnocovanie poznatkov a údajov získaných realizáciou monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní žiakov a príznakov šikanovania,
- neprizývanie členov žiackej školskej rady k riešeniu výchovných a vzdelávacích problémov spolužiakov, nezohľadňovanie ich názorov pri tvorbe školského poriadku.

Opatrenia prijaté riaditeľmi kontrolovaných subjektov a **opatrenia uložené ŠŠI** smerovali k odstráneniu nedostatkov v **školskom vzdelávacom programe:**

- vypracovať ŠkVP v súlade s ustanoveniami školského zákona a požiadavkami štátneho vzdelávacieho programu,
- akceptovať pri vypracovaní učebného plánu školy príslušný rámcový učebný plán, vyhotoviť vlastné poznámky, v súlade s deklarovanými cieľmi školy využívať disponibilné hodiny na modifikáciu vzdelávacieho programu,
- akceptovať príslušné štátne vzdelávacie programy pri vyhotovení učebných osnov predmetov v rozsahu určenom v učebnom pláne školy,
- prerokovať ŠkVP a školský poriadok v pedagogickej rade a rade školy,
- nespájať triedy rôznych ročníkov 2. stupňa na vyučovaní jednotlivých predmetov,

v riadení školy:

- dôsledne realizovať výkon štátnej správy v prvom stupni,
- vypracovať kritériá hodnotenia a klasifikácie žiakov vo všetkých vyučovacích predmetoch,
- vytvárať adekvátne podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ŠVVP),
- zabrániť segregačným prejavom pri výchove a vzdelávaní žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej SZP) a z marginalizovaných rómskych komunít,
- systematizovať miesto školského špeciálneho pedagóga,

v zabezpečení podmienok výchovy a vzdelávania:

- dodržať stanovené bazálne normy a princípy organizácie vyučovania na oboch stupňoch vzdelávania.

Zriaďovatelia 21 subjektov boli školskou inšpekciou **upozornení** na porušovanie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov, ktorých riešenie patrilo do ich pôsobnosti. Upozornenia sa týkali nedostatkov v oblasti obsadenia miesta vedúceho pedagogického zamestnanca bez výberového konania na dobu dlhšiu ako 6 mesiacov alebo bez splňania kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie, týkali sa zabezpečenia výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami, ktorí nespĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky a neustanovenia rady školy. Niektorí zriaďovatelia boli upozornení na málo vyhovujúcu úroveň riadenia školy, na nevyhovujúcu úroveň vyučovania v špeciálnej triede alebo na nevyhovujúce priestorové a materiálno-technické vybavenie školy, tiež na neposkytovanie stravy žiakom v hmotnej núdzi, na nekonanie riaditeľky školy vo veci zabezpečenia plnenia povinnej školskej

dochádzky žiakov nedbajúcich o riadnu dochádzku do školy. Viacerí zriaďovatelia zaslali školskej inšpekcii spätnú väzbu o akceptácii upozornení a riešení zistených nedostatkov.

Závery

Akceptovanie **odporúčaní** (80 %) riaditeľmi kontrolovaných škôl sa pozitívne prejavilo vo vytváraní primeraných podmienok smerujúcich k zlepšeniu výchovno-vzdelávacej činnosti škôl. Realizovaním hospitačnej činnosti vedúcimi pedagogickými zamestnancami škôl a zovšeobecňovaním jej výsledkov na pracovných poradách a pedagogických radách sa vytvorili podmienky pre skvalitnenie edukačného procesu i pre zefektívnenie vnútornej školskej kontroly. K pozitívnym zisteniam z hospitácií (190) na vyučovacích hodinách predmetov primárneho i nižšieho stredného vzdelávania prináležali predovšetkým častejšie a zmysluplnejšie uplatňovaná práca vo dvojiciach a v skupinách, vytváranie väčšieho priestoru na prezentovanie hodnotových postojov žiakov, rozvíjanie digitálnych zručností využívaním prostriedkov IKT. Viditeľné zmeny nastali aj v obsahovej stránke školských vzdelávacích programov, v zapracovaní obsahu Národného štandardu finančnej gramotnosti do učebných osnov vyučovacích predmetov, v posilnení vzdelávacej funkcie metodických orgánov škôl realizovaním interného vzdelávania učiteľov. Negatívny dopad neakceptovaných **odporúčaní** (20 %) sa prejavil v edukačnom procese vo vyučovacej činnosti niektorých učiteľov najmä nedostatočným diferencovaním úloh a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti a zručnosti žiakov, nevyužívaním foriem kooperatívneho vyučovania, nerozvíjaním sebahodnotiacich zručností žiakov. V niektorých školách pretrvávali nefunkčnosť metodických orgánov alebo nízka účinnosť vnútorného kontrolného systému.

Splnenie **opatrení prijatých** kontrolovanými subjektmi (94 %), **opatrení uložených** školskou inšpekciou (84 %) malo pozitívny dopad na kvalitu riadenia škôl, na úroveň obsahu ŠkVP i na vytváranie podmienok vedúcich k zlepšeniu výchovno-vzdelávacieho procesu. Školy vypracovali samostatné programy pre jednotlivé stupne vzdelávania alebo doplnili chýbajúce dôležité údaje do základného dokumentu. Zosúlادili učebné plány školy s rámcovými učebnými plánmi, doplnili ich o vlastné špecifické poznámky k organizácii vyučovania. Úpravu učebných osnov realizovali v súlade s učebným plánom a s obsahovými a výkonovými požiadavkami vzdelávacích štandardov. Zabezpečili implementovanie NŠFG do učebných osnov predmetov primárneho a nižšieho stredného vzdelania a vypracovali systém plnenia jeho obsahu. Pozitívny dopad na objektívnosť posudzovania edukačných výsledkov žiakov mala kompletizácia systému kontroly a hodnotenia, stanovenie metód, foriem, kritérií i zásad kontroly. Splnenie uplatnených opatrení prispelo aj k skvalitneniu realizácie výkonu štátnej správy v prvom stupni, k sfunkčneniu vnútorného kontrolného systému. Vedúci pedagogickí zamestnanci začali systematickejšie vykonávať hospitačnú činnosť, analyzovať a zovšeobecňovať zistenia z hospitácií, začali s vedúcimi metodických orgánov efektívnejšie kooperovať pri navrhovaní stratégií interného vzdelávania pedagógov zameraného na uplatňovanie inovačných metód a foriem vyučovania, k personalizácii a socializácii edukačného procesu a k intenzívnejšej podpore rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov. V školách sa postupne zabezpečilo vytvorenie zodpovedajúcich podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so ŠVVP, vrátane žiakov zo SZP. Zmeny nastali aj v intenzite vzájomných vzťahov medzi vedúcimi pedagogickými zamestnancami a delegovanými zástupcami žiackych školských rád, čo sa prejavilo zohľadňovaním názorov, návrhov a podnetov členov rád pri revidovaní školských poriadkov, tvorbe plánov výchovno-vzdelávacích aktivít škôl v čase mimo vyučovania. Ochranu žiakov pred nežiaducimi sociálno-patologickými javmi a ich príznakmi zabezpečili pedagógovia organizovaním rôznych preventívnych aktivít i realizovaním monitoringu prevencie a eliminovania negatívnych prejavov v správaní žiakov, vyhodnocovaním výsledkov monitoringu, prijímaním konkrétnych opatrení na odstránenie zistených nepriaznivých javov. Operatívnu aktualizáciu údajov a použitím adekvátnej pedagogickej terminológie sa zlepšila aj administratívna úroveň vedenia triednej pedagogickej dokumentácie.

Nesplnenie **50 opatrení** (7 %) zapríčinilo, že v niektorých subjektoch pretrvávali nedostatky vo vypracovaných ŠkVP, vrátane nedostatkov v učebných plánoch a v učebných osnovách (absencia vypracovania učebných osnov niektorých predmetov, nerozpracovanie obsahových a výkonových požiadaviek vzdelávacích štandardov štátnych vzdelávacích programov v učebných osnovách alebo nezosúladenie počtu hodín v učebných osnovách s učebným plánom). Pasívna činnosť metodických orgánov v oblasti odborného-metodickej pomoci a interného vzdelávania i nedôsledne realizovaná vnútorná školská kontrola vedúcimi pedagogickými zamestnancami boli príčinami nevýrazného pokroku v odstraňovaní identifikovaných nedostatkov v riadení školy i v samotnom procese výchovy a vzdelávania. Nerozpracovanie a neprispôsobenie systému kontroly a hodnotenia špeciálnym potrebám žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP mali negatívny dopad na objektivnosť hodnotenia a klasifikácie ich výkonov. V oblasti zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia podcenili niektoré školy prevenciu, nerealizovali alebo nevyhodnocovali monitoring zameraný na odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania, čím nevytvorili primerané podmienky na účinnú ochranu žiakov pred nežiaducimi sociálno-patologickými javmi.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- skvalitniť realizáciu vnútorného kontrolného systému zamerať sa na všetky oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- vo vzdelávacom procese zacieliť pozornosť na rozvíjanie kľúčových kompetencií s dôrazom na rozvoj kritického myslenia, digitálnej gramotnosti, sociálnych kompetencií – pravidelným uplatňovaním kooperatívneho vyučovania, občianskych kompetencií – systematickým podporovaním rozvíjania sebahodnotiacich zručností jednotlivcov
- venovať zvýšenú pozornosť vypracovaniu školského vzdelávacieho programu v súlade s požiadavkami štátneho vzdelávacieho programu
- implementovať obsah Národného štandardu finančnej gramotnosti do učebných osnov odporúčaných predmetov
- posilniť riadiace a vzdelávacie kompetencie metodických orgánov školy
- poskytovať kvalitné podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so ŠVVP
- vykonávať pravidelne a systematicky monitoring zameraný na prevenciu šikanovania a odhaľovania negatívnych javov v správaní žiakov, vyhodnocovať zistenia a prijímať opatrenia na odstránenie príčin vzniku negatívnych javov v správaní žiakov